

Informatie- en adviescentrum inzake
de schadelijke sektarische organisaties

ACTIVITEITENVERSLAG 2015-2016

Wet van 2 JUNI 1998 houdende oprichting van een Informatie- en Adviescentrum inzake de schadelijke sektarische organisaties en van een Administratieve coördinatiecel inzake de strijd tegen schadelijke sektarische organisaties.

Art. 11. Het Centrum stelt elke twee jaar een verslag van zijn activiteiten voor. Dit verslag wordt gestuurd aan de Ministerraad, de Wetgevende Kamers en aan de Raden en Regeringen van de Gemeenschappen en Gewesten.

Inhoudsopgave

Voorwoord van de voorzitter van het IACSSO

Werking van de raad van bestuur en van de dienst

- 1 - Raad van bestuur - samenstelling
- 2 - Raad van bestuur - vergaderingen
- 3 - Dienst - samenstelling / stand van zaken

Uitvoering van de wettelijke opdrachten van het centrum

1 - Studie- en documentatiecentrum

2 - Voorlichting van het publiek en van de autoriteiten

- Statistische tabellen en categorieën
- Categorieën van vraagstellers
- Onderwerpen van de vragen
- Activiteiten van het centrum en deelname aan conferenties en colloquia in België en in het buitenland

FOCUS :

- Focus 1 - Naar een meer bestuurlijke aanpak van sektarische fenomenen
- Focus 2 - Ideologische conditionering van kinderen
- Focus 3 - Juridische aspecten van de scheiding in een sektarische context
- BROCHURE - « Jongeren en sektarische ontsporingen »

INLEIDING

De strijd tegen het jihadisme en de aanpak van radicalisering hebben de voorbije periode het maatschappelijk en politiek debat beheerst. De link naar sektarische groepen wordt daarbij snel gelegd in de publieke opinie. Deze recente fenomenen worden echter gekaderd binnen een criminele en terroristische context. Hoewel het religieuze element hierbij sterk aanwezig is, is de grondstroom hiervan anders dan bij de sektarische fenomenen die het IACSSO (het Centrum) bestudeert.

De heroriëntatie van mensen en middelen binnen de politie- en inlichtingendiensten in de aanpak van jihadisme en radicalisering, maakte het Centrum nog meer tot het referentiepunt in de strijd tegen de schadelijke sektarische praktijken. De Raad van Bestuur en de Dienst zetten zich dagelijks in om de missie en de taken van het Centrum goed uit te voeren. De informatie die het Centrum dagelijks verstrekt aan burgers, verenigingen, instellingen, media en overheden beantwoordt aan een reële vraag. In het bijzonder voor slachtoffers en hun verwanten is het belangrijk om degelijke informatie te verkrijgen over sektarische fenomenen.

De budgettaire beperkingen en administratieve procedures hebben het Centrum de voorbije twee jaren voor zware uitdagingen geplaatst. Het uitblijven van de aanstelling van een nieuwe directeur en de onderbestaffing van de Nederlandstalige vleugel van de Dienst, hebben het uiterste gevraagd van de medewerkers om dagelijks de missie te volbrengen. Het feit dat in dit gevoelige domein waar mensenrechten, vrijheden en de bescherming van personen elkaar ontmoeten, deze opdracht professioneel en zonder incidenten uitgevoerd wordt, moet oprecht gewaardeerd worden. Met de Minister van Justitie zijn de besprekingen aan de gang om deze obstakels structureel op te lossen.

Waar vroeger veeleer de aandacht ging naar de wereldwijd actieve groepen die als multinationals zich commercieel organiseerden, zijn het nu individuen die plaatselijke groepen oprichten. Deze tendens wordt o.a. versterkt door de migratiebewegingen waarbij meer en meer kleine gemeenschappen rond religieuze beleving opduiken in de steden en gemeenten. In grote lijnen ziet men dat deze kleine gemeenschappen zich richten op alternatieve geneeswijzen en fondsenwerving.

Het Centrum heeft naar de politieke overheden tenslotte duidelijk gemaakt dat de aanpak van schadelijke sektarische fenomenen sterker vanuit een bestuurlijke aanpak dient benaderd te worden. Ministeries en lokale overheden hebben instrumenten waarmee zij sneller kunnen optreden tegen misstanden. Zij dienen wel over de gepaste informatie te beschikken. In dit verslag wordt daarom aandacht besteed aan deze nieuwe weg die moet bewandeld worden.

Tenslotte blijft een belangrijk aandachtspunt de positie van minderjarigen binnen sektarische groeperingen. Hun rechten en kansen moeten gevrijwaard en verdedigd worden. Preventie is hierbij het sleutelwoord. Het Centrum blijft investeren in dit thema samen met de overheden, het onderwijs en het jeugdwerk.

Het Centrum wenst meer studiewerk te verrichten rond de bestuurlijke en civiele aanpak van het fenomeen. Schadelijke sektarische praktijken worden veelal vanuit een strafrechtelijke invalshoek benaderd. Dit is echter niet steeds efficiënt.

Luc WILLEMS,
Voorzitter

Gérard De Coninck

Zeggen dat hij unaniem werd gewaardeerd zou een belediging zijn voor de herinnering aan hij die zich in zijn leven, in zijn boeken, in zijn onderricht en zijn conferenties steeds durfde te verzetten tegen dwaasheid en tegen zogenaamde waarheden van vermeende sociale of levensbeschouwelijke dogma's.

Gérard De Coninck, vast lid van het IACSSO sedert 9 juni 2005, criminoloog, docent aan de ULg, voormalig gevangenisdirecteur en noem maar op, was nochtans een beminnelijk man, die steeds naar anderen luisterde en bovendien steeds constructief was. Een rijke en innemende persoonlijkheid.

Helaas heeft hij ons op 7 februari 2017 verlaten na een "slepende ziekte" die hem onverwacht snel uit ons midden heeft gerukt. De daaropvolgende zaterdag heeft het IACSSO hem tijdens de begrafenis met het grootste respect begeleid naar zijn laatste rustplaats.

Dany Lesciauskas, die allang verkozen was als zijn plaatsvervanger en voortaan vast lid is, zal zijn werk voortzetten met de kracht die hem eigen is. De ene had veel waardering voor de andere, en omgekeerd..

Werking van de raad van bestuur en van de dienst

1 - Raad van bestuur - samenstelling

De leden van het IACSSO zijn in de plenaire vergadering van 20 december 2012 van de Kamer van volksvertegenwoordigers benoemd voor een mandaat van zes jaar dat eenmaal hernieuwbaar is.

VASTE LEDEN	PLAATSVERVANGENDE LEDEN
De heer Luc WILLEMS (N) <i>Voorzitter</i>	Mevrouw Kathleen JANSEN (N)
De heer Hendrik PINXTEN (N)	De heer Olivier FAELENS (N)
De heer Peter DE MEY (N)	De heer Bert BROECKAERT (N)
De heer Rao BALAGANGADHARA (N)	De heer Johan DETRAUX (N)
De heer Roland PLANCHAR (F) <i>Vicevoorzitter</i>	De heer Jean-François NANDRIN (F)
De heer Gérard DE CONINCK (F)	De heer Dany LESCIAUSKAS (F)
De heer Jean-François HUSSON (F)	Mevrouw Mireille STALLMASTER-DEGEN (F)
De heer Éric ROBERT (F)	De heer Stéphane CÉLESTIN (F)

Vanaf 27.03.2017 is de heer Dany Lesciaukas, conform art.4§5 van de wet van 2 juni 1998, aangesteld als effectief lid in vervanging van de heer Gérard De Coninck.

2 - Raad van bestuur - vergaderingen

De leden van het centrum hebben in 2015 negen keer vergaderd (26 januari, 23 februari, 30 maart, 27 april, 1 juni, 31 augustus, 28 september, 26 oktober en 30 november).

In 2016 hebben de leden van het centrum zeven keer vergaderd (25 januari, 29 februari, 25 april, 30 mei, 27 juni, 26 september en 28 november).

Net zoals de voorgaande jaren nemen de meeste plaatsvervangende leden ook actief deel aan de vergaderingen, ook al is het vaste lid aanwezig, en stellen zij hun deskundigheid ten dienste van de werkzaamheden en de in de vergadering besproken punten.

3 - Dienst - samenstelling / stand van zaken

Directeur : Eric Brasseur 31 maart 2016

Voor de vervulling van zijn opdrachten beschikt het centrum over een dienst, in de wet (van 2 juni 1998) het secretariaat genoemd, waarvan het personeel ter beschikking wordt gesteld door de FOD Justitie na goedkeuring door de Raad van Bestuur. In 2015 en 2016 telde de dienst vijf personeelsleden van niveau A (onder wie de directeur tot 31 maart 2016), een personeelslid van niveau B, een personeelslid van niveau C en een personeelslid van niveau D (langdurig afwezig). Zoals in het vorig verslag gemeld dient de dienst, die oorspronkelijk uit twaalf personen moest bestaan, nog steeds worden aangevuld – zeker voor de Nederlandse taalrol (slechts één analist) – om voldoende tijd te hebben voor een grondige behandeling van de dossiers.

Het centrum werkt van bij de oprichting met stabiele begrotingen. Het Centrum tracht zeer behoedzaam om te gaan met de ter beschikking gestelde budgetten en investeert in de ondersteuning van haar primaire taken.

Uitvoering van de wettelijke opdrachten van het centrum

1 - Studie- en documentatiecentrum

1. Algemeen

In het licht van zijn wettelijke informatie- en adviesopdracht verzamelt het Centrum sinds zijn oprichting alle noodzakelijke informatie en beschikt het over een publieke bibliotheek met een zeer gevarieerd aanbod aan naslagwerken, van multidisciplinaire academische uitgaven (op het gebied van sociologie, filosofie, recht, psychologie, criminologie...) tot kritische publicaties en monografieën over sektarische bewegingen, getuigenissen evenals boeken en andere publicaties afkomstig van die bewegingen zelf.

De bibliotheek telt intussen meer dan 9.500 naslagwerken van en over de "erediensten" en (nieuwe) religieuze bewegingen, in verscheidene talen (Frans, Engels, Nederlands, Duits, etc.). Hiermee krijgt het publiek een evenwichtig instrument aangereikt om zich een persoonlijke mening over die bewegingen te vormen, geschoeid op een wetenschappelijk onderbouwde leest. De naslagwerken zijn gerubriceerd van algemeen tot specifiek.

2. Structure

Sinds 2013 is de bibliotheek opgedeeld in 4 grote blokken, die alle uniform zijn qua opbouw en sub- rubricering. (telkens van algemeen naar specifiek).

- De eerste ruimte omvat de algemene rubrieken 'filosofie', 'psychologie/psychotherapie', 'geneeskunde/welzijn-therapieën', 'sociologie', 'economie', 'politiek' en 'recht' (publiek recht/strafrecht /privaatrecht/internationaal recht...).
- De tweede ruimte herbergt het grootste deel van de collectie: 'religies', 'christendom', 'katholicisme', 'protestantisme', 'Midden-Oosten - Judaïsme', 'Midden-Oosten - Islam', 'Verre Oosten (hindoeïsme, boeddhisme en andere)', 'Natuurgodsdiensten (sjamanisme/voodoo/animisme...)', 'Oude wijsheid' (mythologie, heidendom/Kelten ...)', 'Esoterie', 'Nieuwe religieuze bewegingen', 'New age' en 'Belgicana' (boeken van Belgische auteurs of met een verband met België).
- De derde ruimte bevat de tijdschriften, zowel de tijdschriften waarop het Centrum geabonneerd is als de losse nummers.
- De vierde ruimte omvat fictie en strips.
- Sinds eind 2015 wordt er gewerkt aan de uitbouw van een 5de blok, namelijk dat van de audiovisuele materialen.

De rubricering en catalogisering daarvan verloopt conform de bestaande structuren in de bibliotheek. Deze logica wordt ook doorgetrokken in het Biblio 2 programma. Indien opportuun wordt bij elk record ook verwezen naar het corresponderende dossier.

De bibliotheek beschikt over een vaste rubriek "nieuwe aanwinsten", waar de nieuw binnengekomen naslagwerken kunnen worden geraadpleegd alvorens zij in de rekken worden geplaatst. Deze rubriek heeft een vaste plaats in de tweede ruimte.

3. Collectie

In 2015 groeide de collectie aan met 92 titels. De eerste drie kwartalen van 2016 kwamen er 84 nieuwe boeken bij, en gedurende het laatste kwartaal van 2016 vond - na een lange wachttijd buiten de wil van het Centrum om - een bestelling van 208 titels er een nieuwe thuis. Alles samen kende de bibliotheek in 2015-2016 een groei van 384 titels.

Een lijst met actuele aanwinsten is te vinden op de website van het Centrum, www.IACSSO.be, onder de rubriek 'Bibliotheek', 'laatste aanwinsten'.

Het Centrum is geabonneerd op 49 wetenschappelijke uitgaven en andere specifieke bladen, in 2015-2016 goed voor een totale toename van 438 nummers. Daarnaast beschikt het Centrum over een omvangrijke collectie losse gespecialiseerde nummers van diverse tijdschriften en over een verzameling van meer dan 700 audiovisuele documenten (dvd, cd-rom, cd, geluidscassettes, videocassettes).

4. Bibliotheek 2.0

Sinds april 2008 wordt de volledige catalogus ingevoerd in een door de dienst ICT van de Federale Overheidsdienst Justitie gemaakte programmatoepassing "Bibliotheek 2.0". Het publiek kan deze databank raadplegen op www.juridat.be, "Bibliotheken". De zoekmogelijkheden van Juridat zijn evenwel beperkter qua aantal zoekresultaten.

Biblio 2 is de laatste jaren aanzienlijk uitgebreid en verbeterd qua invoermogelijkheden met o.a. velden voor de inhoudstafel, samenvatting, trefwoorden, reeksnaam, hyperlinks en bijkomende info's. Er kunnen eveneens opzoekingen gebeuren aan de hand van deze velden.

Het programma heeft evenwel nog enkele kleine onvolkomenheden, zo is er geen mogelijkheid om te zoeken aan de hand van de Booleaanse operator 'NOT'. Evenmin kan er voorlopig op meerdere trefwoorden tegelijk gezocht worden. De bibliothecaris staat in contact met de dienst ICT van de FOD Justitie om het programma te optimaliseren, dit om meer efficiënte opzoekingen te kunnen realiseren.

De bestaande records in Biblio 2 worden continu bijgewerkt naargelang de beschikbaarheid van nieuwe functionaliteiten van het programma.

5. Werking

De bibliotheek en het documentatiecentrum vormen het kernpunt van de informatieopdracht en zijn dan ook opengesteld voor het publiek, op afspraak, van dinsdag tot donderdag, van 9 tot 12 uur en van 14 tot 17 uur; toegang is ook mogelijk op andere dagen en/of andere tijdstippen indien noodzakelijk. De bibliothecaris staat de bezoekers bij in hun opzoekingswerk.

De bibliothecaris maakte op grond van vragen vanuit het publiek, en/of vanuit diverse overheden, in 2015 - 2016 verschillende literatuurlijsten omtrent verschillende stromingen en/of groeperingen: momenteel bestaan er lijsten voor de Transcendente Meditatie (TM), de 7de dags-Adventisten, de Islam, Scientology, Soka Gakkai, Sukyo Mahikari, de Pinksterbeweging, Opus Dei, ISKCON - Radhadesh, de Nieuwe Germaanse Geneeskunde, en de Getuigen van Jehovah. Deze lijsten worden op verzoek overgemaakt aan geïnteresseerden, en hebben vooral tot doel alle gebruikers van de bibliotheek tijd en opzoekingswerk te besparen.

De bibliotheek van het Centrum is vandaag nog steeds de grootste openbare referentiebibliotheek in Europa met betrekking tot het verschijnsel van schadelijke sektarische organisaties, nieuwe religieuze bewegingen en controversiële levensbeschouwelijke of religieuze bewegingen.

2 – Voorlichting van het publiek en van de autoriteiten

• Statistische tabellen en categorieën

De vragen die aan het centrum worden gericht, zijn afkomstig van organisaties uit het maatschappelijk middenveld, van de autoriteiten, de pers, het onderwijs, maar vooral van gewone burgers. Daarbij valt op dat de realiteit van het publiek vrij ver lijkt te staan van de voorstelling in de media, waarin slechts enkele groeperingen aan bod komen naar aanleiding van een specifieke gebeurtenis of een rechtszaak die aan de gang is.

De meeste mensen die een beroep doen op het centrum, dienen geen klacht in omdat het heel moeilijk of weinig doeltreffend is om in te gaan tegen een verwant die tot een groep is toegetreden, ook al is het om hem of haar te helpen. Soms gaat het om ouders die vrezen dat zij hun kind zullen verliezen of afstoten door klacht in te dienen. Voor anderen, voormalige leden die zelf jaren in een beweging hebben gesleten, zou het indienen van een klacht neerkomen op het verraden van een oude liefde. Anderen zijn beschaamd of bang voor wraakacties. Nog anderen ten slotte willen enkel opnieuw rust vinden en vergeten.

De statistische analyse van de verzoeken om informatie kan foutief worden geïnterpreteerd als geen rekening wordt gehouden met belangrijke elementen, zoals de grootte van de groepering, de aandacht in de media of bij het grote publiek.

De statistische analyse is des te hachelijker omdat daarbij geen rekening wordt gehouden met de complexiteit van de vragen of de deelvragen, vragen die geen betrekking hebben op bewegingen, maar op transversale onderwerpen, zoals minderjarigen, juridische aspecten, geestelijke gezondheid, parlementaire vragen, enz.

Het centrum maakt stelselmatig een werkmap aan voor elke ontvangen vraag om de verzamelde informatie daarin te bewaren en te behandelen. Die informatie wordt daarna bewaard in dossiers van algemene groeperingen (indien geen exacte 'benaming' kan worden gegeven) of in dossiers van welomschreven groeperingen, thematische dossiers, dossiers over 'gebruiken', dossiers van actoren in het veld, lobby's, enz. Die aanpak beoogt een pragmatisch beheer en geenszins een listing die de geest van de wet niet zou weergeven.

Wanneer iemand een vraag stelt over een groepering (of een vraag over een transversaal onderwerp), noteren wij die vraag als een enkele ingang in verband met een zeer specifiek geval, ongeacht het belang van het onderwerp en het aantal brieven die daarover in een maandenlange periode zijn geschreven (dat kan ook één zijn) en ook ongeacht de ontwikkelingen en de moeilijkheidsgraad. Bijgevolg wordt een vraag om advies van een autoriteit over een bepaalde groepering waarin honderden werkuren zijn gekropen, genoteerd als een enkele ingang alsof het een zaak is die met één telefoontje wordt afgehandeld.

Van de andere kant worden die ingangen om allerlei praktische redenen in uiteenlopende dossiers bewaard: dossiers over grote historische bewegingen, dossiers over tot dusver onbekende groeperingen, dossiers over gebruiken, juridische dossiers, tijdelijke dossiers, enz.

Een andere opmerking betreft de aard van de aan het centrum gerichte verzoeken. Het gegeven dat het publiek een vraag stelt, betekent niet per se dat het publiek een groepering aan de schandpaal nagelt.

Het centrum opent iedere week verschillende nieuwe dossiers. Voorts heeft een gemeld probleem niet per se betrekking op de groepering in haar geheel maar zou het in werkelijkheid om een geïsoleerd individu kunnen gaan, of blijkt er na analyse geen direct verband te bestaan tussen het probleem en die groepering. Alleen de analyse van het dossier geeft uitsluitsel.

• **Categorieën van vraagstellers**

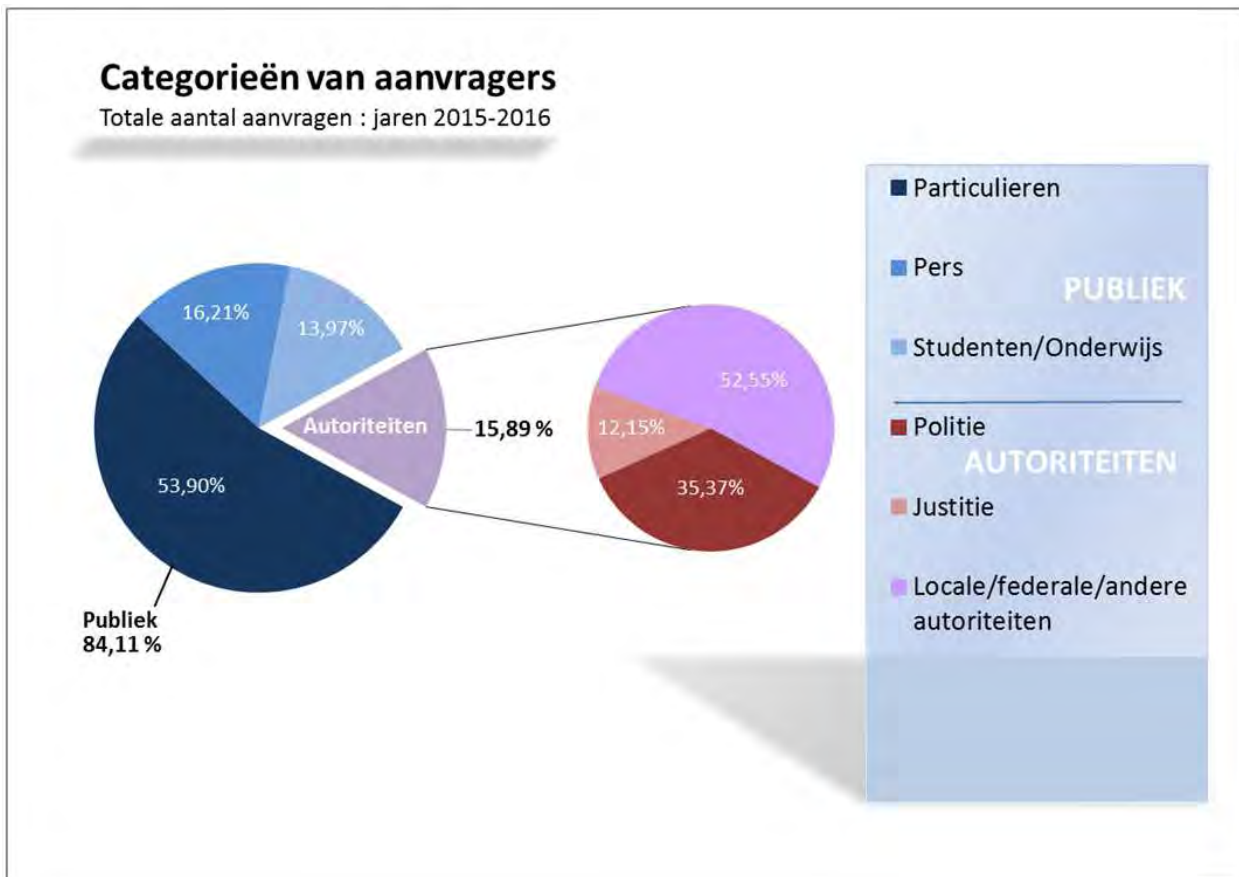
84,11 % van de vragen wordt door het grote publiek gesteld en 53,9 % ervan komt van particulieren, voornamelijk familieleden en hun verwanten, maar ook van vertegenwoordigers van verenigingen van het maatschappelijke middenveld en van verenigingen die zich in het veld inzetten voor de verdediging van de slachtoffers die ons raadplegen, maar ook van advocaten.

Er wordt opgemerkt dat 16,21 % van die 84,11 % van de vragen van de pers komt en 13,97 % van onderwijzend personeel of studenten van wie er velen opzoekingen komen verrichten in onze bibliotheek.

De burgerlijke autoriteiten zijn goed voor 15,89 % van de vragen: meer dan een derde komt van de lokale of federale politie en 12,15 % van de FOD Justitie en de gerechtelijke autoriteiten. De overige vragen komen van de lokale autoriteiten (gemeenten, OCMW's, enz.) en gewestelijke, communautaire en federale Belgische of buitenlandse autoriteiten.

Het belang dat de overheid hecht aan het verschijnsel van schadelijke sektarische organisaties en aan de dienstverlening van het centrum, blijkt nog steeds uit de praktijk. Een deel van de vragen van de politiediensten komt eigenlijk van kantschriften, ofwel verzoeken om inlichtingen of zoekopdrachten van de magistratuur die aan hen zijn gericht en ten slotte bij het IACSSO terecht komen.

De vragen van de Belgische overheid aan het IACSSO – en de antwoorden daarop – hebben geleid tot procedures die beoogden toegang te krijgen tot de door een betrokken groep aan de overheid toegezonden bestuursdocumenten (wet van 11 april 1194 betreffende de openbaarheid van bestuur). Tot op heden heeft dit de wettelijke opdracht van het centrum niet kunnen dwarsbomen.

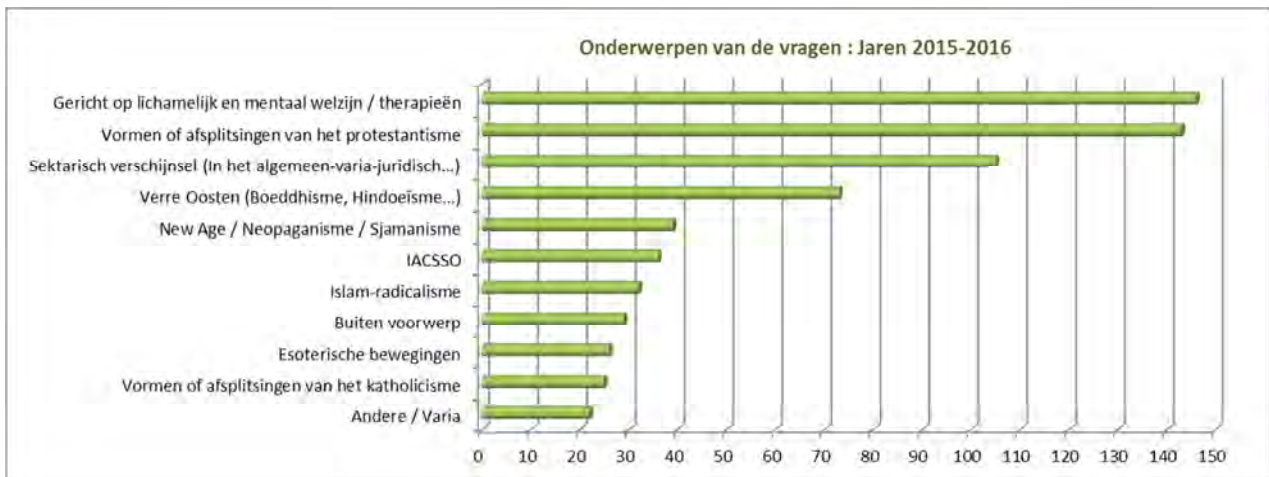
• Onderwerpen van de vragen

Van alle vragen die aan het centrum gericht waren, had 15,15 % betrekking op het sektarisch verschijnsel in het algemeen, de preventie ervan en criteria inzake schadelijkheid of nog juridische aspecten. Een groot deel hiervan hield verband met vragen inzake het ouderlijk gezag (zie ter zake "Focus 3: Juridische aspecten van de scheiding in een sektarische context").

5,20 % had betrekking op het IACSSO zelf en 4,18 % was "zonder voorwerp" (zij voldeden aldus niet aan de voorwaarde in de wet van 2 juni 1998 dat de vraag moet betrekking hebben op een "groepering met een levensbeschouwelijk of godsdienstig doel, of die zich als dusdanig voordoet").

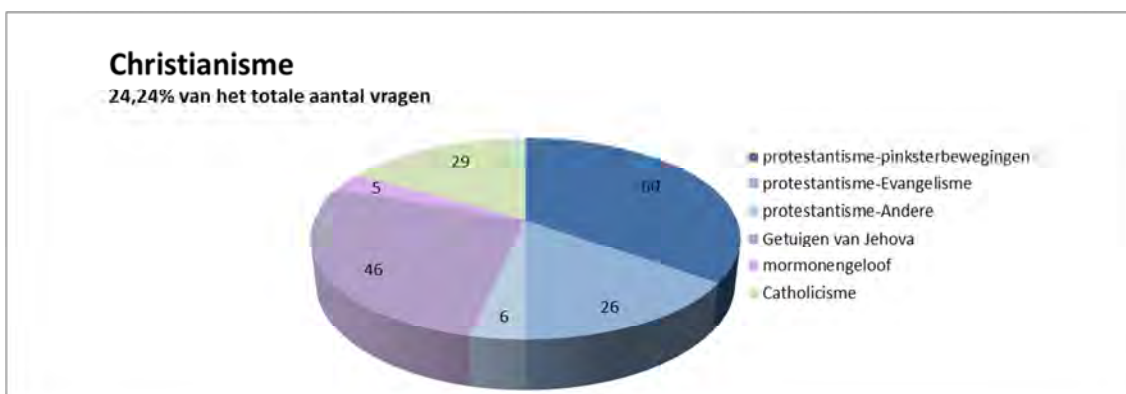
De rest van de vragen, 75,47 %, had betrekking op organisaties of gebruiken van groeperingen binnen het kader van de wet.

Onderstaande tabellen geven toelichting bij de vragen van het publiek en van de overheid, gerangschikt per organisatie of categorie van onderwerp en waarvoor de dienst een studie en een grondig antwoord heeft verwezenlijkt. De talrijke eenvoudige vragen waarvoor geen specifieke werkzaamheden vereist waren en die onmiddellijk werden beantwoord, zijn niet meegerekend.

Naast meer algemene vragen keren voornamelijk twee categorieën van vragen geregeld terug: ten eerste vragen over de verschillende protestantse organisaties (in hoofdzaak de pinksterbeweging, de charismatische beweging en de opwekkingsbeweging, vooral van Afrikaanse origine), en andere organisaties zoals de mormonen en in grotere mate de getuigen van Jehova die samen meer dan een vijfde van de vragen vertegenwoordigen.

Er kan vastgesteld worden dat een kwart van de vragen betrekking heeft op het Christianisme in de brede zin.

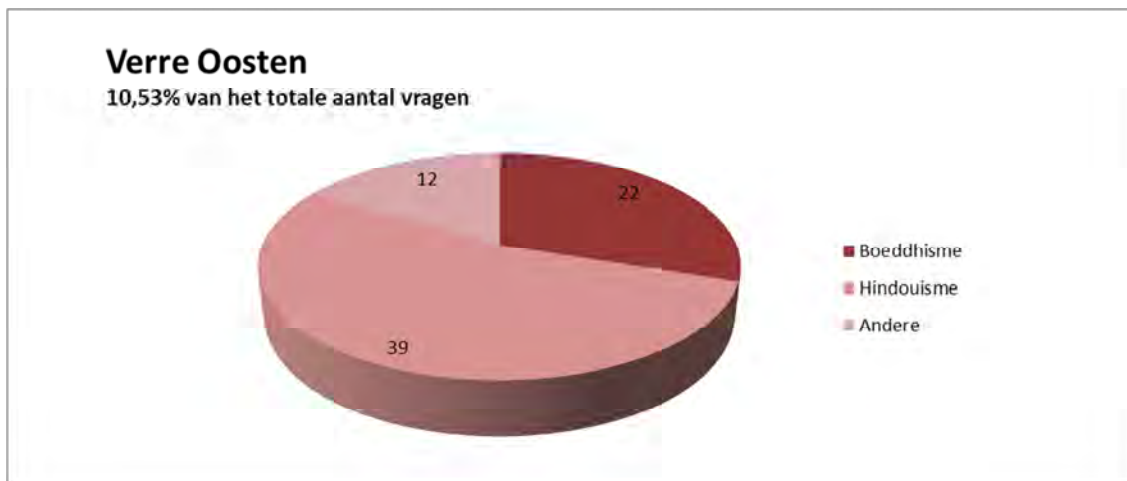

En ten tweede tal van vragen (meer dan 16 %) over de desbetreffende organisaties en hun gebruiken inzake gezondheid en welzijn, persoonlijke ontwikkeling, enz. Die gebruiken zijn niet noodzakelijk specifiek voor een bepaalde groepering, maar worden vaak door verschillende bedoelde groeperingen uitgedragen. Door de toevoeging van de vragen over de scientologykerk, die door veel specialisten onder de psychotherapeutische groeperingen wordt gerangschikt, komt het totaal van die vragen op 20,92 % van de vragen.

Er moet worden onderstreept dat de therapieën en gebruiken inzake welzijn als dusdanig over het algemeen niet per se sektarisch zijn, al kunnen sommige als negatief worden ervaren wegens het exclusieve gebruik ervan en, de facto, wegens de verwerping van de klassieke geneeskunde die zij bepleiten. Al kan het ook gaan om frauduleuze financiële uitbuiting. Dergelijke therapieën en gebruiken zijn ook problematisch indien welzijnstherapeuten of -beoefenaars misbruik maken van de kwetsbaarheid van mensen die hen vaak als hun "laatste hoop" beschouwen.

Veel mensen voelen zich echter aangesproken door die gebruiken inzake welzijn en persoonlijke ontwikkeling zonder dat dat steeds problemen oplevert. Hoewel ze 'niet-ingewijden' soms in verbazing brengen, zijn ze niet per se problematisch.

Daarna volgen de vragen over de groeperingen en gebruiken van oosterse religies.

De in de voorbije jaren uiterst zeldzame vragen over de islam zijn nu goed voor 4,62 % van het totaal inzake de groepen, maar de meeste vragen hielden geen verband met een beweging maar wel met de problematiek van radicalisering en dit vooral door vragen van verenigingen of instellingen die gespecialiseerd zijn in de preventie en de problematiek van de radicalisering.

Al die vragen worden behandeld door de specialisten in de studiedienst van het centrum, vaak na aandachtig te hebben geluisterd naar de aanvrager, en vereisen een grondig onderzoek en studie van het dossier dat vervolgens in de vorm van een synthesenota wordt bezorgd.

• Activiteiten van het centrum

In het kader van de studie van het sektarisch verschijnsel en van de informatieopdracht van het centrum hebben de voorzitter en leden van de dienst conferenties bijgewoond in België en in het buitenland.

Net als in de voorgaande jaren hebben leden van de dienst ook deelgenomen aan informatieopdrachten op uitnodiging van scholen, andere onderwijsinstellingen en verschillende verenigingen van het maatschappelijk middenveld.

De contacten met het buitenland blijken ook uit de deelname van het centrum aan internationale conferenties of colloquia, met name om er de rol van de Belgische autoriteiten in dit verband voor te stellen, evenals uit de deelname van buitenlandse autoriteiten aan door het IACSSO georganiseerde activiteiten.

De studie van het verschijnsel van de schadelijke sektarische organisaties biedt het centrum de mogelijkheid om informatie uit te wisselen met verschillende soorten gesprekspartners: openbare instellingen in België en in het buitenland, academische instellingen en verenigingen in het veld.

Het centrum heeft deelgenomen aan de meeste van de talrijke conferenties in verband met de problematiek van het radicalisme en van de gewelddadige radicalisering om zijn deskundigheid te ontwikkelen en een betere samenwerking in de hoedanigheid van studiedienst met de ter zake gespecialiseerde instellingen te bevorderen.

Ten slotte hebben de voorzitter en de dienst de vergaderingen bijgewoond die werden georganiseerd door de “Administratieve coördinatiecél inzake de strijd tegen schadelijke sektarische organisaties”. Die cel, waarin is voorzien in artikel 13 van de wet van 2 juni 1998 houdende oprichting van het IACSSO, wordt voorgezeten door een vertegenwoordiger van het College van procureurs-generaal en bestaat uit vertegenwoordigers van de gerechtelijke diensten, van de politie, van de inlichtingendiensten en een vertegenwoordiger bij de meeste federale overheidsdiensten.

(Zie ‘Focus 1’ voor meer details ter zake).

Deelname aan conferenties en colloquia in België en in het buitenland

2015-2016

13/01/2015

Een analiste heeft de conferentie bijgewoond over “**La médecine, les médecines complémentaires, les médecines alternatives et les pratiques sectaires**” gegeven door dr. Jean-Jacques Rombouts, professor aan de UCL, faculteit Geneeskunde en Tandheelkunde, ondervoorzitter van de Nationale Raad van de Orde van geneesheren. Die conferentie werd georganiseerd door de Antenne Interuniversitaire UCL/ULB des Seniors et du Temps Libre de Woluwe-Saint-Lambert.

02/04/2015

Een analiste van de dienst heeft een conferentie met debat in goede banen geleid over “**Le recrutement opéré par les sectes. Manipulations: de la confiance aveugle à la soumission totale**” op verzoek van het Maison de la Laïcité te Virton met de vzw Promenvia.

23-25/04/2015

De dienst heeft verschillende conferenties bijgewoond gegeven door de Koninklijke Academie van België tijdens een colloquium rond het thema “**Pensée rationnelle, pensée émotionnelle**”, op 23/04 over “L’homme immortel: fantasme ou réalité?” door Laurent Alexandre (arts, directeur van DNA Vision) en op 25/04 over “L’interprétation de la Bible, fondement d’une articulation entre raison et émotion” door Jean-Pierre Delville (bisschop van Luik), “Le créationnisme scientifique ou quand la foi convoque la raison” door Laurence Perbal (bioloog en filosoof, Centre de recherches interdisciplinaires en bioéthique de l’Université libre de Bruxelles) en over “Le déni de science: entre scepticisme nihiliste et désir de croire” door Alexandre Mauron (bioloog, bio-ethicus, directeur van het Institut d’éthique biomédicale de l’Université de Genève; Zwitserland en Frankrijk).

25/04/2015

De directeur en een analiste van de dienst hebben deelgenomen aan een colloquium georganiseerd door het PAC (Présence et Action Culturelles) van Verviers in partnerschap met de vzw AViSO (Aide aux victimes des sectes) rond het thema “**Faux complots: le vrai mensonge**” over de studie van het complotfenomeen, de oorsprong en de moderne verspreidingsvormen ervan. Een volledig panel van specialisten heeft tijdens dat colloquium de verschillende complottheorieën behandeld die doorheen de geschiedenis werden gesmeed. De dienst heeft een voorstelling gegeven over het medisch-sektarische aspect van het complotdenken met als titel “L’establishment médical: tour d’horizon de propos... caustiques”.

27/04/2015

De heer Jean-Philippe Schreiber (ULB, CIERL, ORELA) heeft in het IACSSO een voorstelling gegeven over het sektarisch verschijnsel in België en de situering ervan in het **Belgische institutionele kader van de eredienssten**.

28/04/2015

De directeur en een analiste van de dienst hebben deelgenomen aan een studiedag georganiseerd in de regering van de Federatie Wallonië-Brussel en bestemd voor de personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen van de diensten voor hulpverlening aan de jeugd teneinde de personeelsleden bewust te maken van de vragen rond **radicalisme en gewelddadige radicalisering**. De directeur werd uitgenodigd om er een uiteenzetting te geven over de analogie en de grenzen ervan tussen schadelijke sekten en jihadisme. De andere toespraken waren van de heer Rachid Madrane, minister van Hulpverlening aan de Jeugd, Justitiehuisen en Promotie van Brussel in de Federatie Wallonië-Brussel, “Processus de radicalisation: (in)signes, motivations, contextualisation”, de heer Luc Caprasse, gespecialiseerd hoofdinspecteur van de federale gerechtelijke politie Luik, Antiterrorismeafdeling, “Adolescence et positions radicales: exaltation identitaire ou vulnérabilité?”, de heer Serge Garcet, doctor in de psychologie, professor aan de ULg, dienst Victimologie, “Du radicalisme à la radicalisation: le passage à la violence et la participation au combat” en de heer Pierre Thys, doctor in de psychologie, professor aan de ULg, Unité d’analyse et d’intervention en matière de violence; directeur-expert in de Service des Méthodes van de Administration générale de l’aide à la jeunesse.

13/05/2015

Het departement Gerechtelijke politie van de Nationale Politieacademie heeft een analiste van de dienst gevraagd het **fenomeen van de sekten** te behandelen tijdens vier functionele opleidingssessies van de federale gerechtelijke politie die plaatsvonden op 13 mei en 27 november 2015 en op 19 april en 21 november 2016.

19/05/2015

Het IACSSO heeft in zijn kantoren een ontmoetingsdag georganiseerd voor beroepskrachten over de **sektarische problematiek** met het CIC (Centre intercantonal d'information sur les croyances-Zwitserland), Info-Secte (Canada) en Inform (Information Network on Religious Movements-UK). Die ontmoeting die sedert 2009 jaarlijks wordt georganiseerd, had specifiek betrekking op de praktische nadere regels van het werk van elk van de vier instellingen en de mogelijkheden om de uitwisseling en de samenwerking tussen hen te verbeteren.

27/05/2015

De directeur heeft een toespraak gehouden tijdens een opleiding voor de **gewestelijke regeling voor de coördinatie van de preventie van radicalisme**, een opleiding ten behoeve van de aanspreekpunten aangewezen door de burgemeesters voor de gemeenten en politiezones (Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid). Een inleiding over de islam en over de verschillende stromingen ervan werd gegeven door het OCAD (Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse) en de "Contexte de l'islam à Bruxelles" werd voorgesteld door de diensten van het DirCo.

03/06/2015

De voorzitter en de directeur van het centrum zijn naar Parijs geweest voor een werkontmoeting met Serge Blisko, voorzitter, en Anne Josso, secretaris-generaal, van **Miviludes**.

11/06/2015

Een analiste van de dienst is naar Hoevelaken (Nederland) geweest voor een ontmoeting met de leden van **Sektesignaal**, een initiatief van de Nederlandse minister van Veiligheid en Justitie dat eind 2012 werd gecreëerd om de slachtoffers van misbruik in de sekten te helpen. De slachtoffers kunnen er getuigen over hun ervaringen in een sektarische beweging en raad krijgen of worden doorverwezen naar gespecialiseerde instellingen of gezondheidswerkers.

25-27/06/2015

De directeur is naar het **colloquium van de ICSA** (International Cultic Studies Association) te Stockholm geweest met als thema "**Children in High-Control Groups**".

Tijdens die dagen volgden een groot aantal conferenties elkaar op, zoals:

- From Children's Rights to Human Rights (Barbro Westerholm, Member of the Swedish Parliament)*
- Conflict Between Cultic Groups and Governments Representatives: Implications for Children's Everyday Life (Dianne Casoni, Marie-Andree Pelland)*
- Protecting Children Against the Excesses of Cults According to the Parliamentary Assembly of the Council of Europe: Resolution, Yes, Recommendation, No (Henri de Cordes)*
- The Dutch Approach: Current Situation and Future Plans (Arjen van Djik, Karin Krijen, Frances Peters)*
- Political Sectarianism: Violent Right-Wing Extremism (Robert Orell, Maureen May, Tony McAleer)*
- Shunning and Ostracism in Cultic Groups - Insights from Social Exclusion Research (Stephen Parsons)*
- The Legion of Christ and the Constant Endeavour to Re-Write History (Xavier Leger)*
- Why Hippies Became Hare Krishnas (Steven Gelberg)*
- What Helps Former Cult Members Post-Cult? (Gillie Jenkinson)*

18/09/2015

Twee analisten van de dienst zijn naar de studiedag geweest met als thema “**Radicalisation et criminalité**” georganiseerd door het departement Criminologie van de Université de Liège. Tijdens die wetenschappelijke reflectie over de radicalisering en de gevolgen ervan kwam de complexiteit aan bod van de vragen die verband houden met die problematiek. Er werd een stand van zaken opgemaakt van de kennis, inzonderheid in bijzondere contexten, zoals de dragers van de propaganda, de detentie of nog het beroepsgeheim en concrete actiepistes voor de betrokken beroepskrachten werden in aanmerking genomen.

21/09/2015

De dienst heeft deelgenomen aan een reeks van drie seminaries georganiseerd door de Koning Boudewijnstichting te Brussel die ertoe strekten kennis te delen en van gedachten te wisselen over de **steun aan de families** in de context van een **gewelddadige radicalisering**.

Tijdens dat eerste seminarie over de detectie van de eerste signalen van radicalisering kwamen de belangrijkste uitdagingen waarmee het terrein wordt geconfronteerd in het kader van de steun aan de families aan bod, waarbij aandacht uitging naar de handelwijzen en de deskundigheid in België en in het buitenland. Het tweede seminarie op 19 oktober ging over de begeleiding van de families als een naaste vertrokken is en het laatste seminarie op 12 januari 2016 ging over de delicate aanpak van teruggekeerde jongeren.

Het verslag van die seminaries “Omgaan met gewelddadige radicalisering: steun bieden aan families” is beschikbaar op de website van de Koning Boudewijnstichting (www.kbs-frb.be).

23/09/2015

In het IACSSO is een “intervisie”-vergadering opgezet met een deradicaliseringsteam van Vilvoorde, een team van OTA Vlaams-Brabant & Brussel vzw en SAS-Studie- en Adviesgroep Sekten.

23/09/2015

De dienst is naar de cursus-conferentie geweest over “La “**liberté religieuse**” au secours de la démocratie? Un dialogue entre sociologie et gouvernance. Une sociologie comparée des radicalismes catholiques et protestants aux États-Unis et ses échos en droit européen” gegeven in het Paleis der Academiën door Philippe Gonzalez, doctor in de sociologie, Université de Lausanne en Louis-Léon Christians, doctor in de rechten en doctor in canoniek recht, Université de Louvain.

03/10/2015

Een analiste van de dienst heeft deelgenomen aan het colloquium van de **GEMPPPI** (Groupe d'Etude des Mouvements de Pensée en vue de la Prévention de l'Individu) georganiseerd in partnerschap met de FECRIS (Fédération Européenne des Centres de Recherche et d'Information sur le Sectarisme) te Marseille over “**Les détournements sectaires du psychosomatique**”. Het IACSSO heeft er een voorstelling gegeven over de ontsporingen van de totale biologie.

28-29/10/2015

De dienst ontvangt vier leden van **Miviludes**, onder wie de secretaris-generaal, die in Brussel zijn voor de opening van het proces *Scientologie*. Er werd gediscussieerd over de werk**methodologie** en de praktische mogelijkheden inzake uitwisseling tussen beiden diensten, alsmede over enkele groeperingen en thema's.

10/12/2015

De directeur is naar de beleidsceel van de minister-president van Wallonië en van de Federatie Wallonië-Brussel geweest voor een vergadering over het **ihadisme**. De CFWB wou weten of er in het werk dat wij doen pistes zijn die moeten worden overgenomen in een algemeen beleid.

10/12/2015

Twee analisten van de dienst en een lid van de raad van bestuur hebben deelgenomen aan een seminarie in het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van de Vlaamse Gemeenschap over de oprichting van een helpdesk waarop de ouders, vrienden en kennissen van **geradicaliseerde jongeren** een beroep kunnen doen. Er zal worden voorzien in een netwerk van deskundigen om de vragen te beantwoorden en informatie en steun te geven door die personen door te verwijzen naar de meest adequate diensten.

12/12/2015

De dienst heeft deelgenomen aan het colloquium georganiseerd door de Brusselse Federatie van de PS over de "**théories du complot**" met een toespraak gericht op bepaalde competenties van het IACSSO inzake gezondheid. De doelstellingen van het colloquium werden voorgesteld door mevrouw Laurette Onkelinx en de heer André Frédéric. De andere sprekers waren Jérôme Jamin, politicoloog, filosoof aan de ULG, Jérémy Hamers, assistent aan de ULG, Juliette Grange, filosoof en professor aan de Université de Tours, Julien Giry, politicoloog aan de Université de Rennes, Loïc Nicolas, doctor in de retorica en wetenschappelijk medewerker aan de ULB en Sylvain Delouvé, docent sociale psychologie aan de Université de Rennes).

15/12/2015

De dienst heeft deelgenomen aan de vergadering van het Belgisch Forum voor Preventie en Veiligheid in de Steden (BFPVS), een vzw die 93 Belgische steden, gemeenten en provincies samenbrengt om na te denken over een lokaal beleid voor de criminaliteitspreventie en over de strijd tegen het onveiligheidsgevoel. De vergadering ging over de **preventie van de gewelddadige radicalisering**.

26/01/2016

De dienst ontvangt een jurist van de dienst van de délégué général aux **droits de l'enfant**. Op die dienst wordt soms een beroep gedaan in het kader van geschillen inzake het ouderlijk gezag waarbij, volgens hem, de kinderen kennelijk lijken te worden gemanipuleerd zonder dat zij evenwel het slachtoffer zijn van oudervervreemding. In sommige situaties lijkt de manipulatie hem vooral het gevolg te zijn van religieuze en zelfs sektarische gebruiken en niet van oudervervreemding.

29/01/2016

Het Observatoire des Religions et de la Laïcité, centrum voor onderzoek en onderwijs van de ULB, co-organiseert twee dagen met debatten, conferenties, projecties, lezingen, concerten... voor de eerste editie van "**La Religion dans la Cité**". De dienst heeft het debat "La religion dans la ville" bijgewoond met als sprekers Tariq Ramadan, Nadia Geerts en Hervé Hasquin.

29/01/2016

De directeur is uitgenodigd door de strategische directie van de Federatie Wallonië-Brussel, Algemene Administratie van Justitiehuisen omdat de regering van de Federatie Wallonië-Brussel een "Centre d'aide et de prise en charge des personnes concernées par le **radicalisme violent**" (centrum voor ondersteuning en opvang van personen die betrokken zijn bij gewelddadig radicalisme) opricht. De directeur stelt het standpunt van het centrum voor over de verschillende mogelijke pistes om een dergelijk belangrijk project te ontwikkelen.

19/03/2016

Een analiste van de dienst heeft deelgenomen aan de **nationale dag van de ADFI** (Associations de défense des Familles et de l'Individu) te Parijs. Het thema was de **getuigen van Jehova** met toespraken van Guy Jolly en Cécile Bourreau, voormalige getuigen van Jehova.

22/04/2016

Een analiste van de dienst heeft het “Séminaire de Psychiatrie UCL” bijgewoond over “**Le Radicalisme religieux**” georganiseerd door de “Association des services de Psychiatrie et de Santé Mentale” (Vereniging van de diensten voor psychiatrie en geestelijke gezondheidszorg) van de UCL. De uiteenzettingen hadden betrekking op “Les combattants belges et Syrie sont-ils vraiment des islamistes radicaux? ”, door de heer Alain Grignard, commissaris in de antiterrorismeafdeling van de federale politie en islamoloog/politicoloog docent aan de Ulg (departement politieke wetenschappen en afdeling criminologie) en op de “Délinquance ordinaire et radicalisation du discours”, door de heer Jonathan Leroy, psycholoog, dienst Slachtofferhulp.

22/04/2016

Een analiste van de dienst heeft de infovoormiddag “**Niet-conventionele Behandelingen en Kanker**” bijgewoond die werd georganiseerd door de Stichting tegen Kanker. Enkele onderwerpen die aan bod kwamen: homeopathie, acupunctuur en mindfulness.

26/04/2016

Lancering van een cyclus van 7 conferenties georganiseerd door het PAC (Présence et Action Culturelles) van Verviers in partnerschap met de vzw AViSO (Aide aux victimes des sectes) over de ontsporingen op het gebied van welzijn en gezondheid. De dienst heeft deelgenomen aan de meeste van die conferenties met een voorstelling van een stand van zaken over de “**Sektarische ontsporingen inzake gezondheid**” tijdens die eerste conferentie.

De andere conferenties die werden georganiseerd in de rest van het jaar hadden betrekking op “Les dérives de la biologie totale et de la médecine nouvelle germanique”, “Le pouvoir de la force divine, curative et créatrice”, “Le thème des Amis de Bruno Gröning, la pensée créative de Sevigny et la loi de l'attraction... ”, “Le respirianisme de Jasmuheen et les troubles anorexiques”, “Les théories du complot médical autour des vaccins, du sida... ”, “Les pseudothérapies et dérapeutes” en op “Les médecines alternatives”.

23/05/2016

De dienst is naar Londen geweest voor een **dienstoverschrijdende ontmoeting** tussen het centrum, het CIC, Inform en Info-Secte. Het belangrijkste thema van die ontmoeting was de vertrouwelijkheid van de gegevens. Ook andere onderwerpen kwamen aan bod zoals het gebruik van de getuigenissen, evoluties in onze diverse instellingen sedert de vorige vergadering ...

21/06/2016

De dienst heeft deelgenomen aan de dag van de dialoog georganiseerd door de vereniging Eryika (*European Youth Information and Counselling Agency*) gevestigd te Luxemburg. De dag was gewijd aan de rol van de voorlichting van de ‘jeugd’ in de preventie van de **radicalisering** en van het gewelddadig extremisme. De bedoeling van dit project bestaat erin een referentiehandleiding uit te werken ten behoeve van de werknemers van de jeugdsector.

12/09/2016

Een analiste van de dienst heeft de conferentie met debat bijgewoond rond het thema “**Radicalisme: entre théories du complot et géopolitique de l’enfer**” gegeven te Luik door Marie Peltier (historicus), Philippe Leruth (voorzitter van de Internationale Federatie van Journalisten) en Michaël Dantinne (criminoloog ULg) onder leiding van Jérôme Jamin (ULg).

01/10/2016

Een analiste van de dienst was aanwezig op het jaarlijkse colloquium van de vereniging **GEMPPI** (Groupe d’Etude des Mouvements de Pensée en vue de la Protection de l’Individu) te Marseille met als thema “**Quand la méditation et les croyances donnent prétexte à des dérives sectaires et thérapeutiques**”.

08/10/2016

De dienst werd uitgenodigd om deel te nemen aan het debat tijdens de reflectiedag georganiseerd door het **Centre de Dynamique des Groupes et d'Analyse Institutionnelle** (Université de Liège) over "Les phénomènes d'emprise idéologique et de **radicalisation**". De heer Jérôme Jamin, licentiaat in de filosofie en doctor in de politieke wetenschappen, universitair docent in het departement Politieke wetenschappen van de Université de Liège, heeft een toespraak gehouden over "**La logique des théories du complot**" en de heer Sylvain Delouée, doctor in de sociale psychologie en docent in de Université Rennes 2, over "**Les modèles psycho-sociologiques de la radicalisation**".

17/10/2016

Een analiste van de dienst heeft de conferentie bijgewoond over "**L'enseignant face à la théorie du complot**" gegeven door Jérôme Jamin, universitair docent in het departement Politieke wetenschappen van de rechtsfaculteit van de Université de Liège, in het kader van een burgerkabinet over het thema "Des théories du complot aux génocides".

20/10/2016

Een analiste heeft deelgenomen aan de studienamiddag georganiseerd door het Centre d'Etude sur le Terrorisme et la Radicalisation (CETR) van de Université de Liège over het thema "**Kamikazes, attentats-suicides et crimes de haine**". De voorgestelde benadering, waarin criminologische, historische en psychologische perspectieven en perspectieven met betrekking tot de islam werden gecombineerd, beoogde de verduidelijking van de begrippen en het begrijpen van de gedragingen.

22/10/2016

De dienst heeft deelgenomen aan het "**Grand Colloque sur les sectes**" georganiseerd door de Brusselse Federatie van de PS in samenwerking met André Frédéric, federaal volksvertegenwoordiger, waar deskundigen, politieke persoonlijkheden en actoren uit het verenigingsleven de actuele thema's van het sektarisch verschijnsel hebben behandeld. De dienst heeft er een uiteenzetting gegeven over de nieuwe verschijnselen die gebruik maken van de populaire cultuur zoals de Jedi-orde en de Kerk van het Vliegend Spaghettimonster.

09/11/2016

Een universitaire stagiair die stage liep bij het IACSSO heeft voor de dienst een **conferentie** bijgewoond gegeven in de Université Catholique de Louvain door Silvia Mesturine (Laboratoire d'anthropologie prospective) over **ayahuasca**: "Une nouvelle rencontre de l'Occidental et de l'Indien? L'ayahuasca comme lien entre l'Europe et l'Amazonie". In het kader van zijn stage werd een gedetailleerd verslag van die conferentie opgesteld.

19/11/2016

De dienst heeft het **colloquium** bijgewoond gegeven in de Université de Mons over "**La radicalisation: des parcours, des politiques et des mots...: de quoi parle-t-on?**", door Farhad Khosrokhavar, onderzoeksdirecteur aan het EHESS, onderzoeker CADIS, CNRS.

24/11/2016

Een analiste van de dienst vergezeld van een lid van de raad van bestuur van het centrum hebben deelgenomen aan de dag georganiseerd door het **Centre d'Etudes de la Police** over het thema "**Comment aborder les familles de personnes radicalisées?**".

29/11/2016

Een analiste van de dienst vergezeld van een universitaire stagiair die stage liep bij het IACSSO zijn naar de conferentie geweest gegeven door Samuel Leistedt aan de Université de Mons over de “**aspects psychologiques de la radicalisation violente**”.

30/11/2016

De dienst heeft de conferentie bijgewoond over de “**Détection et prévention de la radicalisation**” georganiseerd door het Instituut voor gerechtelijke opleiding tijdens welke de competentie ‘*strafrecht, strafprocesrecht en criminologie*’ verder werd ontwikkeld. Een lid van de raad van bestuur heeft er ook de werking en de opdrachten van het IACSSO voorgesteld.

07/12/2016

Een universitaire stagiair die stage liep bij het IACSSO heeft voor de dienst een conferentie bijgewoond georganiseerd door PointCulture, Pax Christi en Media animation over de “**Théories du complot: éduquer à l’esprit critique pour y répondre?**”. In het kader van zijn stage werd een gedetailleerd verslag van die conferentie opgesteld.

FOCUS 1 • Naar een meer bestuurlijke aanpak van sektarische fenomenen

• De parlementaire onderzoekscommissie naar de sekten¹ stelde in 1997 vast dat er bij de overheidsdiensten slechts fragmentarisch kennis bestond van het sektarisch verschijnsel. Er was nood aan een nauwkeurige informatie in hoofde van alle betrokken diensten. Tevens was er een manifest gebrek aan coördinatie tussen de diensten onderling en de verschillende betrokken overheden vastgesteld en dit zowel op het vlak van informatie-verzameling als op het vlak van informatie-uitwisseling. Naast de overheidsdiensten zoals ministeries werd deze vaststelling ook gemaakt voor de politie- en inlichtingendiensten en het gerechtelijk apparaat.

Er werd aanbevolen om in elk gerechtelijk arrondissement een referentiemagistraat aan te wijzen om de informatie betreffende de schadelijke onwettige sektarische praktijken te centraliseren zodat dossiers gemakkelijker kunnen worden geïdentificeerd. Daarnaast werd de Veiligheid van de Staat aangewezen als de instantie die moet worden belast met de verzameling, centralisatie en analyse van de informatie in coördinatie met de politie- en andere inlichtingendiensten. Tenslotte werd de oprichting van een specifieke cel onder het gezag van een nationaal magistraat aanbevolen waarvan leden van de verschillende politie- en inlichtingendiensten deel uitmaken.

De Wet van 2 juni 1998 trachtte deze dysfunctie van de overheidsdiensten in de aanpak van de sektarische groepen aan te pakken met de oprichting van een Administratieve coördinatiecel².

De Administratieve coördinatiecel heeft volgende opdrachten :

- de door de bevoegde openbare diensten en overheden gevoerde acties coördineren;
- de evolutie van de onwettige praktijken van de schadelijke sektarische organisaties onderzoeken;
- maatregelen voorstellen die van aard zijn om de coördinatie en de effectiviteit van deze acties te verhogen;
- in overleg met de bevoegde diensten en besturen een preventiebeleid voor de burgers tegen de activiteiten van de schadelijke sektarische organisaties, bevorderen
- een nauwe samenwerking met het IACSSO opbouwen en de nodige maatregelen treffen teneinde de aanbevelingen en voorstellen van het IACSSO uit te voeren

Artikel 14 van de Wet van 2 juni 1998 liet een ruime beoordelingsbevoegdheid aan de Minister om tot samenstelling van de Administratieve coördinatiecel over te gaan.

Bij Koninklijk Besluit³ van 8 november 1998 werd de samenstelling van de coördinatiecel bepaald. Het werd daarna gewijzigd in 2005 en 2006⁴.

Op basis van de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie werd het accent zeer sterk gelegd op de parketten, politie- en inlichtingendiensten. Bij de wijzigingen in 2005 en 2006 werd dit nog versterkt door een aantal bestuurlijke ministeries niet langer te betrekken.

¹ Parlementair onderzoek met het oog op de beleidsvorming ter bestrijding van de onwettige praktijken van de sekten en van de gevaren ervan voor de samenleving en voor het individu, inzonderheid voor de minderjarigen (GEDR. ST., K, 1995-1996, NRS. 313/7 en 8)

² Wet houdende oprichting van een Informatie- en Adviescentrum inzake de schadelijke sektarische organisaties en van een Administratieve coördinatiecel inzake de strijd tegen schadelijke sektarische organisaties, gewijzigd door de wet van 12 april 2004, B.S. 25.11.1998 en 30.04.2004)

³ Koninklijk besluit houdende samenstelling, werking en organisatie van de Administratieve Coördinatiecel inzake de strijd tegen schadelijke sektarische organisatie, B.S.09.12.1998.

⁴ Gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 06.12.2005 B.S.29.03.2006 en bij Koninklijk Besluit van 19.07.2006, B.S. 28.08.2006.

Wanneer teruggeblikt wordt op de periode sinds de oprichting van de coördinatiecel blijkt dat deze haar wettelijke opdracht niet heeft kunnen vervullen. Een nieuwe benadering dringt zich op waarbij een meer bestuurlijke benadering van het fenomeen gebeurt dan een strafrechtelijke. Heel wat van de sektarische ontsporingen kunnen via goede preventie en informatie vermeden worden.

Om de coördinatiecel een nieuwe impuls te geven zullen bestuurlijke overheden opnieuw en ruimer moeten betrokken worden. De aanpak van het sektarisch verschijnsel moet niet in eerste instantie aangestuurd worden vanuit de strafrechtelijke aanpak. De strafrechtelijke aanpak kan een vervolg zijn op een bestuurlijke aanpak waarbij inbreuken op de strafwet worden vastgesteld. De initiële doelstelling moet zijn om bestuurlijke overheden samen te brengen en informatie te laten delen over het sektarische fenomeen. Op basis hiervan kunnen preventieve maatregelen genomen worden en gecoördineerde acties en informatiecampagnes opgezet worden.

De coördinatiecel zou daarom in de eerste plaats dienen samengesteld te worden uit vertegenwoordigers van bestuurlijke overheidsdiensten die informatie kunnen delen op terreinen zoals volksgezondheid, tewerkstelling, financiën, rechtspersonen e.d. De aanwezigheid van de parketten, politie- en inlichtingendiensten zijn hierbij aanvullend maar niet sturend. Heel wat van sektarisch fenomenen blijven onder de radar indien zij louter strafrechtelijk benaderd worden. De gevoerde strafrechtelijke procedures betreffen slechts een beperkt aantal sektarische organisaties en waren niet altijd doeltreffend. Het leidde de aandacht af van de preventieve aanpak. Tenslotte heeft ook de Veiligheid van de Staat beslist om niet langer structureel aandacht te hebben voor sektarische fenomenen.

Een herziening van de administratieve coördinatiecel dringt zich daarom op waarbij een sterkere nadruk bij de bestuurlijke aanpak van het sektarisch fenomeen komt.

Om deze nieuwe aanpak mogelijk te maken, dient het politiek en maatschappelijk debat gevoerd te worden en desgevallend het Koninklijk Besluit aangepast te worden.

FOCUS 2 •• Ideologische conditionering van kinderen

- De levensbeschouwelijk-religieuze opvoeding van kinderen heeft gevolgen voor hun psychologische ontwikkeling en voor de ontwikkeling van hun identiteit. Het beeld dat het kind van zichzelf vormt, zijn overtuigingen en zijn beeldvorming vormen beetje bij beetje zijn psychologische structuur die hem vervolgens de mogelijkheid zal bieden keuzes te maken op het stuk van zijn handelingen en sociale relaties. Het is een echte leeswijzer voor zichzelf, de anderen en de maatschappij die wordt ontwikkeld in een bepaalde levensbeschouwelijk-religieuze context.

1. Het kind in ontwikkeling

Een kind heeft minder vooroordelen dan een volwassene. A priori is het kind een onbeschreven blad en ontdekt het, luistert het en neemt het de ideeën van anderen over. Doordat kinderen vrijwel geen vooroordelen hebben, zijn zij kneedbaarder en zijn zij vatbaarder voor een ideologie, een manier van denken, zonder zich vragen te stellen over de gegrondheid ervan. De integratie verloopt gemakkelijker wanneer hun ouders hen die waarden doorgeven, ouders of naasten met wie zij zich verbonden voelen. De affectieve band speelt immers een belangrijke rol bij het assimileren van nieuwe waarden, overtuigingen en ideeën. Het kind wil geliefd zijn bij zijn ouders en zijn naasten en daarvoor is het bereid hun opvattingen over te nemenⁱ. De ideeën van een ander overnemen brengt mensen immers dicht bij elkaar en vergroot de kans om gewaardeerd, geliefd te zijn. Het biedt ook bescherming tegen eventuele verwijten, wat psychologische gemoedsrust biedt.

De adolescentie is een bijzondere periode tijdens welke jonge meisjes en jongens kunnen worden aangetrokken door ideologieën, spiritualiteit en levensbeschouwingen. In die periode rijzen existentiële vragen, leidt men een spirituele zoektocht en heeft men belangstelling voor levensbeschouwingen. De adolescent bouwt verder aan zijn ontwikkeling en zoekt zijn plaats. Zijn vraag is er, het aanbod ook.ⁱⁱ

Sommige organisaties proberen hun leden tot één enkele gedachte te brengen, tot geformatteerde ideeën, tot “een absolute en onwrikbare overtuiging”ⁱⁱⁱ. Dat gaat vaak gepaard met een vermindering en zelfs verdwijning van de kritische geest. Die mogelijkheid om de geldigheid van dat wat wordt voorgesteld te onderzoeken is in dit geval erop gericht te verzwakken ten gunste van een opgelegd, dogmatisch corpus.

In dergelijke groeperingen mag niets in vraag worden gesteld. Iets in vraag stellen, is twijfelen. En twijfelen is de ideologische fundamenten van de groepering ondermijnen, wat min of meer zwaar wordt gestraft.^{iv} Iedereen moet hetzelfde denken als iedereen, en zelfs niet meer denken.^v Conformiteit wordt aangemoedigd, het individu moet zijn gedrag aan de normen van de groepering aanpassen, wat onder andere een zeker evenwicht in de groepsdynamiek waarborgt. Indien nodig kan worden voorzien in trainingssessies om de te verwerven concepten, de te bestuderen teksten^{vi}, de aan te nemen gedragingen... en de straffen in geval van niet-nakoming onophoudelijk te herhalen.^{vii}

De negatieve versterking door de dreiging of de straf is de motor van de integratie van de aangeprezen ideeën bij het kind of de adolescent. Bijvoorbeeld de apocalyptische toekomst van een groepering kan veel leden ervan ertoe brengen binnen “in veiligheid” te blijven,^{viii} om geen enkel risico te lopen en de overlevingskansen te vergroten.^{ix} Geen sprake ervan om buiten te komen indien men daardoor in gevaar wordt gebracht en zelfs als men zich afkeuring op de hals dreigt te halen bij een terugkeer naar de groepering. Door een bepaald type gedrag te stellen, verandert de persoon uiteindelijk zijn gedachten opdat zij zouden overeenstemmen met zijn handelingen. Aangezien de persoon de groepering niet verlaat, denkt hij dat er buiten gevaar dreigt. Of dat denkt hij uiteindelijk tenminste. De integratie van ideeën gebeurt ook via handelingen die worden gesteld. De verandering van houding vloeit voort uit de wens om te ontsnappen aan een tegenstrijdigheid tussen een gedrag en een overtuiging, tussen een gedrag en een mentale voorstelling. De tegenstrijdigheid wordt opgelost wanneer de overtuiging aansluit bij het gedrag.

2. Het kind en de anderen

In een organisatie waarin alles gecodificeerd en gereguleerd is, zijn de toegestane of verboden gedragingen en uitspraken strikt gedefinieerd. Wanneer de organisatie totalitair is, hebben die regels betrekking op alle aspecten van het leven van het lid: voeding, slaap, omgang, seksualiteit, kledij, lezen, enz. In een dergelijk kader is er een totale inlijving en het persoonlijke, intieme, echtelijke, familiale en maatschappelijke leven is onderworpen aan de wetten van de groepering, wetten die over het algemeen worden uitgevaardigd door de leidinggevende. Niemand mag ervan afwijken of wordt verraden, voor zijn eigen goed en voor dat van de gemeenschap.^{x xi} Want hij die afwijkt, brengt het evenwicht van de groepering, de puurheid en het imago ervan in gevaar.

Dit rigide kader komt tegemoet aan het belang van zij die zich omsloten, gerustgesteld, begeleid willen voelen. En dat geldt zeker voor kinderen. De talrijke reglementen bieden een antwoord op elke vraag en kalmeren de geest van zij die grenzen zoeken. Dat zorgt voor geruststelling.^{xii}

Via de regels ontwikkelt de groepering haar aanpak, haar waarden en haar beeldvorming en geeft zij uiting eraan. Bij elke groepering bestaat de tendens om haar ideeën te polariseren, met andere woorden ze extremer te maken dan de gemiddelde ideeën van de leden ervan. De houding van de groepering stemt met andere woorden niet overeen met de gemiddelde houding van de leden ervan. Zij heeft de neiging nadrukkelijker te zijn. Dit groepsfenomeen, ruimschoots onderzocht en afgebakend, leidt tot een vereenvoudiging van het beeld van de wereld en tot een steeds sterkere tegenstelling tussen de groepering en de rest. De overwaardering van de endogroepering waartoe het individu behoort, evolueert parallel met een depreciatie van de exogroepering waartoe de individuen behoren die niet tot de endogroepering behoren. De enen bevinden zich in de Waarheid en verafschuwen de anderen.

Het interne discours spruit voort uit die groeiende tegenstelling: “Pendant les veillées, on chantait des chants militaires, des chants contre les Arabes aussi ; on était petits, on trouvait cela drôle ...”.^{xiii} In dit geval nemen kinderen ontegensprekelijk xenofobe uitlatingen met een zekere onbezonnenheid over. Sommige organisaties ontwikkelen ook een eigen taal, wat een verschil met de buitenwereld aangeeft en zelfs tot miskenning leidt, wat ervoor zorgt dat de groepering meer in zichzelf keert.

3. Het kind en de maatschappij

Het denkschema van het kind dat opgroeit in een systeem van geformatteerde overtuigingen kan zeer manicheïstisch lijken. In die visie van de wereld zijn er twee kampen, de krachten van het goede die zich verzetten tegen de krachten van het kwaad: “monde de la merdicité^{xiv} (...) monde de violence et de disputes, où les pères chassent les mères, et inversément^{xv} (...) un monde qui se meurt et dégénère chaque jour davantage.”^{xvi}. Meer nog dan een tegenstelling is het een volledig zwartmaken van wat niet “wij” is in een soms angstwekkende sfeer.

Een dergelijke simplistische categorisering is niet genuanceerd. Hoe minder het individu rekening houdt met het standpunt van anderen, hoe meer het geen duimbreed van zijn standpunten afwijkt en radicaliseert, met als logisch gevolg een toenemende aanvaarding van het gebruik van geweld.

Zonder het zover te drijven, manifesteert het verzet van de groepering tegen de maatschappij zich in diverse vormen. In de scholen heeft het kind niet altijd het recht klasafgevaardigde te zijn, overeenkomstig de lois divines supérieures à celles des hommes^{xvii xviii}. Klassen waarin het kind immuun is gemaakt voor de woorden van een leerkracht die zeer wordt geminacht, om nog maar te zwijgen van het thuisonderwijs dat de mogelijkheid biedt het ideologische corpus op diverse dragers aan te bieden en zich te ontdoen van aangelegenheden die niet in overeenstemming zouden zijn met de overtuigingen.^{xix}

Sommige organisaties openen interne scholen en proberen kinderen die niet zijn besmet door de buitenwereld^{xx} te begeleiden teneinde hen in puurheid op te voeden.^{xxi xxii xxiii} Zij gaan zelfs zover dat zij van oordeel zijn dat de school de leerlingen moet opleiden opdat zij de gemeenschap, de Staat, zouden dienen en niet de individuele aspiraties.^{xxiv} Het IACCSO wijst in zijn advies d.d. 7 maart 2005 erop dat dergelijke scholen ervoor kunnen zorgen dat “deze kinderen in een risicosituatie terecht[komen] op het vlak van hun persoonlijke ontwikkeling. De kinderen bevinden zich aldus in een omgeving die afgescheiden is van de normen en waarden van de samenleving, en de door hen gevolgde onderwijsopleiding is niet automatisch erkend in België.”^{xxv}

Ten slotte worden de kinderen in sommige groeperingen grof behandeld opdat zij gehard zouden raken en het hoofd zouden kunnen bieden zodra de tijd gekomen is. Het geweld dat hen eventueel wordt aangedaan, fysiek, verbaal of psychologisch geweld, wordt verantwoord door de noodzaak dat zij sterker moeten worden gemaakt voordat er onvoorstelbaar dramatische gebeurtenissen plaatsvinden: “il faut préparer une génération d'élite, prête à lutter dans les conditions les plus rigoureuses, investie de la mission de reconstruire le monde (notamment par la pratique des armes) après ce qui est en tout cas interprété par beaucoup d'adeptes comme étant un cataclysme.”^{xxvi} De gevolgen voor de psychologie van het kind en voor zijn gedrag zijn groot.^{xxvii xxviii}

Conclusie

De aaneenschakeling van overtuigingen, beeldvorming, ideeën vormt een volledig referentiesysteem waarvan het kind gebruik maakt om de wereld rondom hem te vatten. De stereotypen maken deel uit van dat referentiesysteem en dienen ertoe personen, houdingen te categoriseren om ze duidelijker te maken. De stereotypen zijn gedeelde overtuigingen in die zin dat zij in een context passen die van groepering tot groepering kan variëren. Een groepering beïnvloedt dat referentiesysteem dan ook en verarmt het zelfs, en kan de leden ervan brengen tot een binaire verdeling van de wereld: zij die worden gevaloriseerd tegenover zij die worden geringeschat. In de loop van de interacties komen de kinderen tot de integratie van een sociale beeldvorming en van een bepaald type organisatie die hen gezond en normaal kan lijken. De definitie van wat normaal is, hangt af van de (micro)maatschappij waarin de normen worden opgesteld. Zij worden vertaald in gebruiken, valorisaties en discours en brengen gedragingen en oordelen teweeg.^{xxx} De kinderen die die normen hebben geïntegreerd, zullen de neiging hebben die normen te zoeken en te kopiëren, zelfs als zij de organisatie waar die normen golden, hebben verlaten.^{xxxi xxxii} Omdat verandering kan worden ervaren als een gevaar terwijl het kopiëren van een systeem geruuststellend werkt.

- i -NOMAN BENOTMAN & NIKITA MALIK, *The Children of Islamic State*, Quilliam Foundation, 03/2016
- ii -MACHEL, 'Promotion and Protection of the Rights of Children', blz. 12, in PINE, *Education in Nazi Germany*, blz.41, in NOMAN BENOTMAN & NIKITA MALIK, *The Children of Islamic State*, Quilliam Foundation, 03/2016
- iii -Sahaja Yoga, in HAYAT EL MOUNTACIR, *Les enfants des sectes*, 1994, blz.146.
- iv -Philippine Daily Inquirer, 24/03/1993, in HAYAT EL MOUNTACIR, *Les enfants des sectes*, 1994, blz.185.
- v -Tabitha's place, in HAYAT EL MOUNTACIR, *Les enfants des sectes*, 1994, blz.141.
- vi -The Cult Observer, vol. 10, nr. 6, 1993, IN HAYAT EL MOUNTACIR, *Les enfants des sectes*, 1994, blz.151 & blz.250
- vii -L.R.HUBBARD, Bulletin du HCO van 8 maart 1983, « Maniement des situations PTS », in HAYAT EL MOUNTACIR, *Les enfants des sectes*, 1994, blz.122.
- viii -Verhoor van Claudia FREY-VOLAIRE, 17 juli 1997, doos XXVH, sf 5, stuck, in Rechtbank van eerste aanleg Brussel, vonnis d.d. 15/09/2016
- ix -Rechtbank van eerste aanleg Brussel, Vonnis d.d. 15/09/2016
- x -Le Soir mag, *La justice selon les Témoins de Jéhovah*, 5/12/2011, <http://www.lesoir.be/430569/article/soirmag/actu-soirmag/2014-02-14/justice-selon-temoins-jehovah>
- xi -LUDIVINE PONCIAU, *Les enfants de Daesh : nouvelle vague de combattants du groupe terroriste*, 5/01/2017, Le Soir.
- xii -LUDIVINE PONCIAU, *Les enfants de Daesh : nouvelle vague de combattants du groupe terroriste*, 5/01/2017, Le Soir.
- xiii -Getuigenis van Cécile (Katholieke Contrareformatie), in CHANTAL TOKATLIAN, *Esclaves du 20ième siècle : les enfants dans les sectes*, 1995, Parijs, blz.27
- xiv -Rechtbank van eerste aanleg Brussel, vonnis d.d. 15/09/2016
- xv -Rechtbank van eerste aanleg Brussel, vonnis d.d. 15/09/2016
- xvi -Rechtbank van eerste aanleg Brussel, vonnis d.d. 15/09/2016
- xvii -La Tour de garde, 15/07/1987, blz.30 in HAYAT EL MOUNTACIR, *Les enfants des sectes*, 1994, blz.236.
- xviii -NICOLAS JAQUETTE, verhoor van 26 september 2006, COMMISSION D'ENQUÊTE relative à l'influence des mouvements à caractère sectaire et aux conséquences de leurs pratiques sur la santé physique et mentale des mineurs (vert.: ONDERZOEKSCOMMISSIE inzake de invloed van sektarische bewegingen en inzake de gevolgen van hun gebruiken voor de fysieke en mentale gezondheid van minderjarigen), (Franse) Nationale Vergadering
- xix -LUDIVINE PONCIAU, *Les enfants de Daesh : nouvelle vague de combattants du groupe terroriste*, 5/01/2017, Le Soir.
- xx -COLETTE PORTIER, reportage, Paris Match, 30/05/1991 in HAYAT EL MOUNTACIR, *Les enfants des sectes*, 1994, blz.60.
- xxi -Shri Mataji, Nirmalight, in HAYAT EL MOUNTACIR, *Les enfants des sectes*, 1994, blz.199.
- xxii -NOMAN BENOTMAN & NIKITA MALIK, *The Children of Islamic State*, Quilliam Foundation, 03/2016
- xxiii - Rechtbank van eerste aanleg Brussel, vonnis d.d. 15/09/2016
- xxiv -PINE, *Education in Nazi Germany*, blz.41, in NOMAN BENOTMAN & NIKITA MALIK, *The Children of Islamic State*, Quilliam Foundation, 03/2016
- xxv -<http://www.iacso.be/publicatiesadvies050307.htm>
- xxvi -Rechtbank van eerste aanleg Brussel, vonnis d.d. 15/09/2016
- xxvii -Rechtbank van eerste aanleg Brussel, vonnis d.d. 15/09/2016
- xxviii -Rechtbank van eerste aanleg Brussel, vonnis d.d. 15/09/2016
- xxix -Cornu Laurence, « Normalité, normalisation, normativité : pour une pédagogie critique et inventive », Le Télémaque, 2/2009 (nr. 36), blz. 29-44.
- xxx -Le journal international de médecine : «Waco: les enfants de l'Apocalypse », 19-25/05/1993 in HAYAT EL MOUNTACIR, *Les enfants des sectes*, 1994, blz.241.
- xxxi -SUSAN J. PALMER & CHARLOTTE E. HARDMAN, *Children in New Religions*, 1999, blz.76.
- xxxii -NOMAN BENOTMAN & NIKITA MALIK, *The Children of Islamic State*, Quilliam Foundation, 03/2016

FOCUS 3 ●●● Juridische aspecten van de scheiding in een sektarische context: Ouderlijk gezag, huisvesting en recht op persoonlijk contact.

Juridisch kader

- In het Burgerlijk Wetboek wordt het ouderlijk gezag niet gedefinieerd. Wij kunnen het evenwel proberen te omschrijven als een geheel van rechten en plichten van de ouders ten aanzien van de goederen en de persoon van hun kind.

Een van die prerogatieven is uiteraard de opvoeding van het kind, daaronder begrepen zijn levensbeschouwelijke of religieuze opvoeding.

Het kan evenwel gebeuren, en dat blijkt dagelijks uit de praktijk van de gevallen die aan het IACSSO worden voorgelegd, dat de levensbeschouwelijke of religieuze overtuigingen van een van beide ouders op het tijdstip van de scheiding of kort daarna veranderen.

Aangezien zij allebei over hetzelfde recht beschikken om hun kinderen op te voeden met inachtneming van hun eigen levensbeschouwelijke en religieuze overtuigingen is de situatie potentieel een conflictsituatie.

Daarbij komt dat het kind uit het Verdrag van 20 november 1989 inzake de Rechten van het Kind zelf zijn eigen recht op vrijheid van levensovertuiging of godsdienst haalt, die ook in conflict kan treden met die van zijn ouders.

Wij kunnen evenwel als beginsel stellen dat in alle geschillen met betrekking tot de levensbeschouwelijke of religieuze opvoeding van het kind, ongeacht de eigen rechten van de ouders ter zake, indien de aangelegenheid moet worden beslecht door de rechtscollèges, de rechtscollèges verplicht zullen zijn ervoor te zorgen dat het belang van het kind de overhand heeft boven enige andere overweging.

De grootouders en de personen die een specifieke affectieve band met het kind hebben, hebben tevens recht op persoonlijk contact voor zover het geen afbreuk doet aan de belangen van het kind.

In de praktijk

Het eerste wat bij een scheiding moet gebeuren, is de huisvesting van de kinderen formaliseren. Dat kan in der minne gebeuren, bij voorkeur in het kader van een bemiddeling in familiezaken. Ingeval de andere ouder weigert mee te werken, moet de familierechtbank een beslissing nemen over de aangelegenheid.

Thans geven de rechtscollèges de voorkeur aan het gedeeld verblijf.

Tezelfdertijd moet een beslissing worden genomen over de levensbeschouwelijke of religieuze opvoeding van het kind. In geval van geschillen over die aangelegenheden is het nuttig een grondig psychosociaal onderzoek te laten uitvoeren over de blootstelling van het kind aan de gebruiken van de groepering. Er moet op objectieve wijze worden bepaald of zij een negatieve invloed kunnen hebben op het belang van het kind op het stuk van zijn gezondheid, zijn veiligheid of zijn moraliteit.

Zo kan de rechter de ouder die in de beweging blijft, bevelen het kind niet op te voeden in zijn levensbeschouwelijke of religieuze overtuigingen totdat het kind zijn eigen keuzes ter zake kan maken.

De minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt, wordt door de rechter op de hoogte gebracht van zijn recht te worden gehoord. Die informatie wordt hem schriftelijk meegedeeld met een antwoordformulier.

De minderjarige die jonger is dan twaalf jaar wordt gehoord op zijn verzoek, op verzoek van de partijen, van het openbaar ministerie of ambtshalve door de rechter.

Dat verhoor is verplicht indien het verzoek uitgaat van de minderjarige of van het openbaar ministerie.

De minderjarige heeft het recht om te weigeren gehoord te worden.

Het gesprek vindt plaats buiten de aanwezigheid van wie ook.

In extreme, maar gelukkig, zeldzame gevallen waarin de omstreden levensbeschouwelijke of religieuze opvoeding een ernstige schending van het belang van het kind inhoudt, bijvoorbeeld op het stuk van de geestelijke gezondheid, kan de rechter beslissen het ouderlijk gezag volledig aan de andere ouder toe te kennen en het recht op persoonlijk contact aan voorwaarden te koppelen. Er bestaat in die zin een gevestigde rechtspraak.

Er bestaan gevallen waarin het kind onderwijs volgt in een opleidingsstructuur die afhangt van de omstreden beweging. De ouder die het niet eens is met die keuze kan tevens blijk geven van zijn ongenoegen door een beroep te doen op de bemiddeling of voor de rechtbanken.

Dan is er ten slotte nog de vraag over het recht op persoonlijk contact van de grootouders en de personen die een specifieke affectieve band met het kind hebben.

Die personen oefenen in geen geval het ouderlijk gezag uit maar hebben recht op persoonlijk contact met het kind. Zij kunnen hun rechten doen gelden door de bemiddeling of voor de familie- en jeugdrechtbank.

In de voorgestelde gevallen is het onontbeerlijk zich te laten adviseren door een advocaat gespecialiseerd in familierecht.

Meer informatie

Een door het IACSSO opgestelde juridische nota met als titel "Ouderlijk gezag en levensbeschouwelijke of religieuze opvoeding na scheiding" is beschikbaar op eenvoudig verzoek.

Bibliografie

- MASSAGER N. "Droit familial de l'enfance", Bruylant, Brussel, 2009
- CARRE et al. "Droit des personnes et des familles : chronique de jurisprudence 2005-2010", Brussel, Larcier, 2012
- VAN GIJSEL A.C. "Filiation, autorité parentale et modalités d'hébergement" Brussel, Buylant, 2011
- HAYEZ J.Y. "Hébergement alterné et autorité parentale conjointe" Revue trimestrielle de droit familial, Brussel 2009, blz.25-43
- BIHAIN, L. "Protection de la jeunesse, Chronique de jurisprudence", Actualité du droit, 2003, blz. 303-336

BROCHURE ■ Jongeren en sektarische ontsporingen

Begin 2015 heeft het Centrum zijn brochure *Jongeren en sektarische ontsporingen* bijgewerkt. De brochure is opgevat als een instrument om volwassenen in contact met jongeren te doen nadenken. Een instrument rechtstreeks gericht tot de jongeren leek minder opportuun wegens de verschillende moeilijkheden en het complexe karakter die ermee verband zouden houden: wijzen die worden gebruikt om de jongeren te bereiken; woordenschat die moeilijk aan de verschillende leeftijden, culturen en niveaus kan worden aangepast; minder directe toegang van jongeren tot iets als een "brochure" en bijkomende moeilijkheid om de problematiek te vatten in een zeer korte folder, enz.

Het Centrum rekent dus op de medewerking van de actoren die met jongeren werken om onze zorg inzake preventie bij hen om te zetten. Het is niet het opzet volwassenen onnodig ongerust te maken. Hun waakzaamheid moet worden gewekt door hen de mogelijkheid te bieden bij de jongeren bepaalde signalen of aanwijzingen van een risico op te sporen en hen praktische tips voor te stellen. De volwassenen die in contact komen met jongeren kunnen problematische, "sektarische" situaties vaststellen zonder die vaststelling te kunnen benoemen of zonder te weten hoe zij moeten reageren zonder negatieve reacties of zelfs isolatie, terugplooiën op zichzelf uit te lokken. Zij zouden ook kunnen proberen aan preventie te doen zonder goed in te schatten waar een problematische situatie begint volgens de criteria van het Parlement.

In dit kader van de preventie moet men zich behoeden voor enige "folklore" die de omstreden bewegingen via enkele zeer mediatieke maar weinig relevante beelden over de essentiële gevaren zou voorstellen. Bovendien moeten zij elke focus op een beperkt aantal bewegingen schuwen en wordt vergeten de nuttige analyseroosters te geven, terwijl het toch om een zeer veranderlijke sector gaat. Er kunnen ten slotte sektarische ontsporingen zijn in elke beweging en het debat moet dan ook worden uitgebreid tot typesituaties en niet tot een of andere lijst.

In dat opzicht kan het Centrum de leerkrachten een bijgewerkt persoverzicht bezorgen waarmee in de lessen kan worden gewerkt, net als begeleiding in de bibliotheek. Er is samenwerking mogelijk met leerkrachten wier cursus door het Centrum werd onderzocht.

Het samenstellen van dit dossier komt tegemoet aan de aanbeveling van de werkgroep van de Kamer van volksvertegenwoordigers, belast met de opvolging van de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie "sekten", die nog meer informatie nastreefde, met name door "ten aanzien van de jongeren een preventieve actie uit [te] bouwen"¹. Maar dat komt ook tegemoet aan de verwachting van de Europese Parlementaire Vergadering die het onontbeerlijk achtte dat vastberaden wordt gereageerd telkens minderjarigen het slachtoffer zijn van gelijk welk misbruik. De verdediging van de samenleving, de vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst en de veroordeling van discriminaties om geloofsredenen verlenen geen enkel recht om een inbreuk te plegen op het strafrecht.²

Uit verschillende teksten van de Europese Parlementaire Vergadering³ blijkt dat het recht om zijn godsdienst te uiten niet onbeperkt is. Die beperking is noodzakelijk in een democratische samenleving⁴: godsdiensten en nieuwe religieuze gemeenschappen *moeten* zich aansluiten bij de universele fundamentele waarden van de rechten van de mens, de democratie en de voorrang van recht⁵. In de universele verklaring van de rechten van de mens is in artikel 18 het volgende bepaald: "Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst", waarin evenwel ook wordt gepreciseerd dat dit recht tevens de vrijheid insluit om van godsdienst of overtuiging te veranderen⁶.

¹ Malmendier, J.P., *Verslag namens de werkgroep belast met de opvolging van de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie "sekten"*, DOC 51 2357/001, blz. 51. 30.03.2006.

² Resolutie nr. 1992 van de Europese Parlementaire Vergadering (10 april 2014 - 17de zitting) "*La protection des mineurs contre les dérives sectaires*"

³ Aanbeveling 1551 (2002) "Construire au XXIème siècle une société avec et pour les enfants: suivi de la Stratégie européenne pour les enfants"; aanbevelingen 1286 (1996) en 1778 (2007) en resolutie 1530 (2007) "Enfants victimes: éradiquons toutes les formes de violence, d'exploitation et d'abus"; resolutie 1952 (2013) en aanbeveling 2023 (2013) inzake het recht van kinderen op fysieke integriteit. Maar ook aanbeveling 1396 (1999) "Religion et démocratie", aanbeveling 1804 (2007) "Etat, religion, laïcité et droits de l'homme"; resolutie 1846 (2011) en aanbeveling 1987 (2011).

⁴ Resolutie 1846, punt 4.

⁵ Idem, 5.8. Zie ook aanbeveling 1804, punt 16.

⁶ Een ieder heeft het recht op vrijheid van gedachte, van geweten en van godsdienst; dit recht sluit de vrijheid in van godsdienst of van overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid, zijn godsdienst of zijn overtuiging te belijden, alleen of gemeenschappelijk, zowel in het openbaar als in eigen kring, door middel van onderwijs, praktijk, eredienst en ritus. "

De jongeren verdienen meer aandacht op het stuk van preventie van sektarische ontsporingen omdat zij zich in een structureringsfase bevinden in zowel hun fysieke als hun psychische en spirituele leven, wat hen beïnvloedbaar maakt en dus in deze context bijzondere aandacht vereist. Daardoor is het immers makkelijker voor sektarische bewegingen om via onderwerping en het oproepen van schuldgevoelens een grotere mentale greep op hen te krijgen.

In tegenstelling tot volwassenen die verondersteld worden vrijwillig lid te zijn geworden van een sektarische beweging, ondergaan kinderen die in een dergelijke omgeving zijn geboren en opgroeien, deze levenswijze veeleer dan dat ze ervoor kiezen. Jongeren zijn bestemd om de toekomst van de beweging veilig te stellen. Wanneer zij een rol gaan spelen in de maatschappij, kunnen zij die proberen te beïnvloeden volgens de voorschriften van de beweging waarvan zij lid zijn. Dankzij hen kan de beweging zich met een jong imago profileren.

De vragen die een jongere zich stelt bij het opbouwen van zijn persoonlijkheid, vinden soms een schijnbaar 'duidelijker' en 'meer voor de hand liggend' antwoord in het discours van extremistische strekkingen, want zij hoeven immers geen rekening te houden met de onvolkomenheden van mens en samenleving en spiegelen op die manier een 'ideale' en probleemloze leefwereld voor.

Op die manier ontstaat een voedingsbodem voor het extremistische gedachtegoed bij de jongere die zich vragen stelt over zijn identiteit, in opstand komt tegen onrecht en moeite heeft met elke vorm van toegeving of compromis, omdat hij dit als een teken van lafheid ervaart. Bij het zoeken naar een identiteit, zet hij zich ook vaak af tegen zijn omgeving. Een dergelijk extremisme kan zich uiten op sociaal, politiek of religieus vlak.

In sommige gevallen kan een sektarische beweging ook proberen om via de jongeren de ouders tot toetreding te bewegen. Jongeren fungeren dan als informatiekanalen in hun omgeving.

Dit fenomeen wordt alleen maar versterkt wanneer de jongere over onvoldoende richtpunten beschikt op het gebied van *waarden, opvoeding of kennis*. Kritische zin is een vaardigheid die met veel geduld en op basis van ervaring moet worden ontwikkeld!

Onder de specifieke gevaren vermeldt het Centrum onder andere de inbreuken op het familieleven van de jongeren, de intense en voor hun leeftijd buitensporige druk waaraan zij in sommige bewegingen of sessies worden onderworpen (bijvoorbeeld gebeds- of meditatiesessies, soms in de vorm van een kamp), de voorstelling van de "buitenwereld" (aan de beweging) als intrinsiek slecht, zelfs bedorven, satanisch ...

Het Centrum vermeldt ook gevallen waarin bepaalde jongeren worden weggehaald uit de schoolomgeving (huisonderwijs, studierichtingen van het korte type) en daardoor dus uit de wetenschap. In veel gevallen volgt daaruit een moeilijke relatie met de wereld als gevolg van een verkeerde perceptie van de "buiten" wereld. Dat leidt eveneens tot rechtstreeks door de wetenschap weerlegd geloof: wij vermelden bijvoorbeeld de historische schepping in zes dagen van 24 uur, recente en letterlijke interpretatie met als correlaat het in blok verwerpen van ofwel de wetenschap (ook van de geneeskunde), ofwel de spiritualiteit. De vrijheid van geloof is een grondrecht, maar deze vrijheid houdt geen vrijgeleide in om religieuze geschriften te verabsoluteren als objectieve wetenschap⁷.

Het risico op schendingen van de fysieke integriteit van de kinderen is eveneens groter. Mishandeling is helaas geen monopolie van sektarische bewegingen, maar de context van morele en religieuze druk, ja zelfs van afzondering van de maatschappij, waarin zulke feiten zich afspelen, geeft hieraan een nog grotere impact. Het seksuele leven van de jongeren in het bijzonder wordt niet altijd gerespecteerd, zowel in de zin van deelname aan een gedwongen seksueel leven als in de zin van het afzien van elke vorm van gevoelsleven.

⁷ Cf. Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa, resolutie 1580 (2007), « Les dangers du créationnisme dans l'éducation », nr. 1 en 2.

Het Centrum maakt zich in het bijzonder zorgen over de situaties die voortvloeien uit de verwarring tussen religieuze waarheid en wetenschappelijke waarheid, en is dus erom bekommerd dat het onderwijs in overeenstemming is met de waarden uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM).

Laatstgenoemde instrumenten voorzien in een duidelijk kader: het IVRK dringt erop aan dat de Staten onderwijs bevorderen om de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten (art. 28.3). Dat komt tegemoet aan de UVRM die het volgende stelt: "Een ieder heeft recht op opvoeding" en "De opvoeding moet gericht zijn op de volledige ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid en op de versterking van de eerbied voor de rechten van de mens en voor de fundamentele vrijheden. Zij moet het begrip, de verdraagzaamheid en de vriendschap onder alle volken, en onder alle ras- of godsdienstgroepen bevorderen" (art. 26). De Verklaring bevestigt ook het recht van een ieder om deel te hebben aan wetenschappelijke vooruitgang en aan de weldaden die er uit voortvloeien (art.27).

Dat zorgt voor een duidelijke afbakening van de keuzes in het onderwijs.

Eenzijds riskeren huisonderwijs of levensbeschouwelijk onderwijs in verband met omstreden bewegingen een visie aan te bieden die niet overeenstemt met die verwachtingen: ter discussie stellen van de rechten van de mens, van de verdraagzaamheid tussen eenieder, van de toegang tot "wetenschappelijke vooruitgang en de weldaden die er uit voortvloeien".

De instemming met de universele fundamentele waarden van de rechten van de mens, met de democratie en de voorrang van het recht⁸ wordt vooral op school aangeleerd. Daarom wordt in Aanbeveling 1804 van de Raad van Europa in het bijzonder de nadruk gelegd op onderwijs, het belangrijkste element om onwetendheid, stereotypen en onbegrip van religies en van religieuze verantwoordelijken te bestrijden, dat een centrale rol speelt in het opbouwen van een democratische samenleving⁹. Zij vermeldt voorts dat de school een essentieel forum is voor de interculturele dialoog en ook de grondslagen legt van tolerant gedrag; zij kan op doeltreffende wijze fanatisme bestrijden door kinderen de geschiedenis en de filosofie van de belangrijkste godsdiensten met mate en objectief te onderwijzen¹⁰. Aanbeveling 1286 vereiste reeds (in punt 8.9) dat onderwijs met het oog op preventie van racisme, van politieke en religieuze intolerantie en van geweld zou worden bevorderd, en dat ook aandacht zou uitgaan naar het aanleren van tolerantie en de vreedzame oplossing van conflicten.

Anderzijds doen omstreden bewegingen (via het aanbod inzake opleidingen, sessies, diverse hulp ...) regelmatig een beroep op het gesubsidieerde onderwijs zelf.

Soms proberen sektarische bewegingen het schoolkader, de leerkrachten en de ouders te benaderen of rechtstreeks te beïnvloeden via de jongeren. De academische opleiding die leerkrachten genieten, houdt niet noodzakelijkerwijze een analyse in van het sekteverschijnsel. Zij hebben het soms niet gemakkelijk om onvoorbereid in te gaan tegen de op het eerste gezicht 'logische' theorieën van sektarische bewegingen (bijvoorbeeld door onderscheid te maken tussen wat ressorteert onder geloof, enerzijds, en wetenschappelijke stelling, anderzijds).

Soms wordt een presentatie van theorieën of visies van bewegingen voorgesteld aan erkende onderwijsinstellingen, als tegenprestatie voor welbepaalde gunsten (bv. financiële steun, preventie van stress of drugs, leerlingenbegeleiding - methode, coaching ...).

Het Centrum hoopt dat de verschillende betrokken parlementaire vergaderingen die sektarische aspecten gericht op jongeren in aanmerking kunnen nemen en aangepaste maatregelen zullen nemen om de jeugd nog meer te beschermen tegen inbreuken op haar fundamentele rechten en bijgevolg het lijden van ouders of naasten te verlichten.

⁸ Idem, 5.8. Zie ook aanbeveling 1804, punt 16.

⁹ Aanbeveling 1804, punt 12.

¹⁰ Aanbeveling 1804, punt 13..

I.A.C.S.S.O.
Hoogstraat 139, 3de verdieping
Espace Jacquemotte
B-1000 Brussel

Tel: 0032 (0) 2 / 504.91.68

Fax: 0032 (0) 2 / 513.83.94

Email: info@iacsso.be

www.iacsso.be

Verantwoordelijk Uitgever: Luc Willems, Voorzitter van het IACSSO